

Квіти біля четвертого (уривок)

Катерина Міхаліцина

Увага! Ви читаєте уривок з твору (ознайомчий фрагмент).

Прабабусина таємниця

1.

— Мам? — Стаська відсунула розгорнуту книжку, повернулася на бік, обхопила маму за шию, пововтузилася, щоб зручніше вмотитися. — А чого прабабуся не спить ночами? Ма-а-ам?

Книжка ковзнула ковдрою і впала на підлогу. Гуп!

Мама ледь розплющила очі, погладила доню по голівці.

— Не знаю, Стасько. Із чого ти взяла? — прокидатися для розмови їй явно не хотілося.

— Не взяла, а побачила-а-а-а... — позіхнула дівчинка. — Вчора. І позавчора. Тоді ще небо було синьо-рожеве. Таке, як ти кажеш, що воно на вітер. І прабабуся на його тлі. А-а-а-а!

Знову позіхнула. Надто вже солодко мама чухала її за вушком.

— То, може, вона згадала про свої відьомські штучки й зібралася кудись летіти? — спробувала віджартуватися мама.

— Га?! — Стаська аж голову підвела з несподіванки. — Як то, відьомські? У прабабусі?!

— Ну, так. Вона ж у нас родом із Полісся, де у лісах здавна не лише вовки та сови, а й водяники, русалки і всілякі духи водилися, у-у-у-у, — мама легенько штурхнула доньку під ребра. — І взагалі, ти її варення куштувала? А борщ? Думаєш, ти просто так його за обидві щоки наминаєш, а мій хіба ложкою квацяєш? — мама накопилила нижню губу, вдаючи ображену. Стаська кумедно форкнула. — На Поліссі літні люди навіть говорять по-своєму, не завжди й зрозумієш. Але прабабуся вже стільки років прожила з нами, що й мова її стала майже звичайною.

Гаразд. Спи, пташатко, до школи ж завтра.

— На-а-а-а-ащо було нагадувати, — дівчинка зарилася під подушку, ще й ковдру згори насунула.

Мама вислизнула з ліжка, поплескала пагорб під ковдрою, який мав би бути Стасьчиною головою.

— Добраніч, доню! А на прабабусю ми потім разом початуємо, як захочеш.

— Хай тобі присняться голі поросятка! — з-під подушки висунулася рука і ліниво помахала пальчиками на добраніч.

2.

— Ба-а-а! Я вдома! Мене тьотя Марина підвезла, мама в курсі, не хвилюйся!

Лягнули вхідні двері. Стаська, розв'язуючи шнурівки на правому кеді, пострибала на лівій нозі до кухні.

— Ба-а?!

Сухенька бабуса у вицвілій хустці з великими квітами завмерла коло столу. У неї в руках були пучки якогось зілля. На столі — її "платочок", квадратний клаптик білого полотна. Ну, майже білого. На ньому теж якісь зілинки-гілочки акуратно поскладані. У тарілці поруч — травинки, пелюстки, листочки натрушені, як нібито-салат, котрим малявки бавляться.

— Ба-а-а? Ти що, справді відьма? — хихотнула Стаська. Дострибала до прабабусі, цьомнула її в щоку, гупнулася на табуретку і потяглася до гілочок на столі.

— Не чепай! — з прабабусиною голосу аж іскри посипалися, такий він був суворий. — То моє!

У Стаськи брови полізли на лоба: таке взагалі можливо? Лагідна, мовчазна прабабуса щойно на неї крикнула?! Дівчинка випросталася. Старенька загорнула все своє зілля в хустинку, поклала на тарілку із "салатом" і почовгала в коридор. Уже з порога промовила:

— А ведьму я знала колись. Родиму. Вчила вона нас, малих, зілле помічне збирати. І знаєш, що говорила, онученько: "Як чуже будеш брать, то ручечки відсохнуть!"

...

— Навіщо воно тобі, бабуню? — тихо спитала.

— То зілле мені домом пахне, — зітхнула та.

— Домом?

Стасьці здавалося, що їхня квартира пахне чистотою і трохи татовими парфумами.

— Не твоїм домом, моїм. Рідним. Старою дерев'яною хатою, де ми з хазяїном, прадідом твоїм, усе життя прожили. І народилась я там же. У хаті тій. Вікна в неї сині-сині були, як небо. І двері. А за двері вискочиш — там і ліс недалечко, і річечка тече, Болотнею зветься.

Дівчинка нахилилася над присохлими вже гілочками, наморщила носик:

— Гірким пахне.

— А як по-другому? То ж полин, дитинко. У нас його росло багато. Зломиш було стеблину, натреш голі руки та ноги — і ніяка комарина не вкусить. Його іще чорнобилем називають. І назва ця тяжка і страшна... Відібрав дім у мене рідимий, із коренем мене вирвав та по світу пустив...

У старенької затремтів голос. Дівчинка стрепенулася.

— Хто в тебе дім забрав? Рослинка ця?

А що, може, то монстр якийсь безневинною рослиною прикинувся, приспав увагу, а потім — р-р-раз?! Далі Стаська додумати не встигла, бо погукала мама. Прабабуса притиснула палець до вуст і подивилася на неї якимось довірливо і переконливо.

Усю ніч дівчинці снилися то гігантські волохаті бур'яни з кігтями й іклами, то комп'ютерна гра "Зомбі проти рослин", де вона була кулею і літала від одних до інших. Бр-р-р!

Наступного ранку дівчинка встиглася біля прабабусі:

— Ба! Ти ж розкажеш мені, хто в тебе дім відібрав?

— А ти й правда то все знать хочеш?

— Так! Будь ласка, будь ласка, будь ласочка!

— Ну то слухай. Добре нам жилося в тому селі. Ми з прадідом твоїм хазяйство мали, земельку, картоплю вирощували, і бурячок, і морквичку... То квітень був, субота, двадцять шосте число. Сонечко гріло вовсю. Хазяїн мій на поле зрання пішов, а я в хаті поралася. Раптом серце мені як заб'ється. Та так млосно стало. Аж тут хазяїн прибігає. "Біда, — каже, — жінко. Люди говорять, що аварія на Чорнобилі вночі сталася. Велика аварія, страшна. І ніхто толком не знає, що робить". А Чорнобиль, дитинко, — то станція така атомна, що електрику робить. Потім рибалки, які на нічну ловлю ходили, переказували, будь-то бачили в небі стовп сяючий прямо над станцією.

Потім приїхали в село дозиметристи — воєнні, зі щотчиками в руках, які радіацію мали показувати. Ходили всюди: і по хаті, і по хліві та на городі. І сказали, що радіація у нас висока. Після тих "гостей" уже багато хто із села виїхав. А тоді по телевізору про аварію розказали, про вибух на Чорнобильській станції. То вже весь світ, значить, про нашу біду довідався. Олюня, дочка наша, дзвонила, просила, щоб ми прутенько їхали. Та як хату покидати і корівку-кормилицю?..

У кінці прикотило до нас якесь начальство велике та об'явило, що наша Болотня попадає в зону відселення. Зібратися треба і вийти. Брати з собою найнеобхідніше. "А худобу ж куди? А котиків-собачок?". "Оставляйте, — кажуть. — Заразні вони, радіоактивні". І зараз серце болить, як згадую.

Були ми з прадідом твоїм людьми, а стали чорнобильцями. Полин чорну стеблину має, а в нас отут-во, — постукала себе кулаком у груди, — після радіації страшної і невидимої шось чорне уляглося і вже стільки літ не відступається.

У кімнаті стало так тихо, що старий годинник із зозулею, здавалося, не цокав, а гупав об стіну молотками.

— Я от іше що сказати тобі хотіла, внученько. Хоч яка наша земля поліська і заражена, і спустошена, а даровитих людей родить, як-от та художниця Марія Приймаченко, що звірі невидані малювала. То хай по них її і пам'ятатимуть. По них, а не по страхіттях усяких. По піснях і казках, по вишитих рушниках, як у мами моєї, по малюнках, як у тої Марії...